

น ๓๐

แบบเรียน ภาษาไทย
กรมตำรา กระทรวงธรรมการ

แบบสอน ไวยากรณ์

ชั้นประถมปีที่ ๑

ขุนสัมฤทธิ์วรรณการ เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๕๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๔๖๙

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๒๕ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่ โรงพิมพ์ กรมตำรา

ปากคลองบางลำพูบน จังหวัดพระนคร กรุงเทพฯ ฯ

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

น
๓๗๒.๖
๒

ก ๐1140

แบบเรียน ภาษาไทย
กรมตำรา กระทรวงธรรมการ

แบบสอนไวยากรณ์

ชั้นประถมศึกษา ๑

ขุนสัมฤทธิ์วรรณการ เรียบเรียง

—••••—

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๕๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๖๔

ปกกระดาษ ราคาส่งละ ๒๕ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่ โรงพิมพ์ กรมตำรา

ปากคลองบางลำพู ขุน จังหวัดพระนคร กรุงเทพฯ

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

คำนำ

เด็กที่มาเข้าโรงเรียนย่อมมีความรู้ทางภาษาเขียนทุน
มาแล้ว แต่ทุนของเด็กเหล่านี้ต่าง ๆ กัน คือ ถ้าเป็นเด็กที่
อยู่ในสำนักก็มีบิดา มารดา ญาติพี่น้อง เป็นผู้คงแก่เรียน ทุน
ที่ได้มาก็มีว่าพอใช้ได้ แต่ถ้าเป็นเด็กที่ไม่ได้อยู่ในสำนัก
ก็ ทุนที่ได้มาก็บกพร่อง ดังนั้นเราจึงมักได้ยินเด็ก
พูดภาษาผิด ๆ ก็ถูกอยู่เสมอ เช่นพูดว่า ลิ่นหิวจน
งูลาน หมาหิวน้ำ เหล่านี้เป็นต้น ด้วยเหตุนี้แหละ
ในหลักสูตรหลวงจึงกำหนดไว้ ให้สอนวิชาไวยากรณ์ในโรงเรียน
ทุก ๆ ชั้น

ไวยากรณ์เป็นวิชาที่สอนให้เด็กรู้จัก แยก แยะภาษาที่
เขารู้มาแล้วนั้นว่าอย่างไร ผิดอย่างไร ถูก คำอะไร เกี่ยวข้อง
กับคำอะไร และควร จะอยู่ในที่เช่นไร เป็นการช่วยวิชา
อื่น ๆ มี แต่ง ย่อ รวบรวม ให้ดีขึ้น ดังนั้นไวยากรณ์
จึงเป็นวิชาสำคัญวิชาหนึ่ง

วิธีสอนไวยากรณ์แก่เด็ก ๆ ในชั้นต่ำนี้ จะต้องสอน
 ขยายวิธีจากส่วนย่อยมาหา ก้อน คือ สอนด้วยตัวอย่างจนเป็นที่
 เข้าใจแล้วจึงตั้งกฎเกณฑ์ให้จำ เป็นต้นว่า ถ้าจะสอนด้วย
 เรื่อง คำนาม ก็ควรหาสิ่งของต่าง ๆ ที่ใกล้ชื้อมาให้
 นักเรียนดู แล้วบอกว่า สิ่งนั้นเรียกว่าอย่างนั้น ๆ แล้วสอน
 สิ่ง ที่ห่างไกลออกไปเป็นลำดับ หรือ ถ้าจะสอนด้วยเรื่อง คำกริยา
 ก็ควรแสดงให้เห็นว่า เดิน ทำอาหารอย่างไร วิ่ง ทำอาหาร
 อย่างไร คลาน ทำอาหารอย่างไร นามชนิดไหนใช้กับกริยา
 อย่างไร เหล่านี้เป็นต้น

เวลานี้ยังไม่มีแบบสอนไวยากรณ์เล่มไหนที่เหมาะสม สำหรับ
 ครูใช้สอนในชั้นนี้ ที่มีอยู่แล้วบางเล่มก็ยากไป บางเล่ม
 ก็รวมกันหมดตั้งแต่ชั้นสูงถึงชั้นต่ำ และทุก ๆ เล่มไม่มีวิธี
 สอน ที่ให้ทางแก่ครูใหม่ ๆ เลย เพื่อแก้ไขอุปสรรค
 ดังกล่าวนั้น ข้าพเจ้าจึงเรียบเรียงแบบสอนไวยากรณ์ชั้นประถม
 ปีที่ ๑ นั้นขึ้น สำหรับให้เป็นเครื่อง มือของครู โดยอาศัยหัวข้อ
 ในประมวลวิทยาสังเคราะห์ ภาค ๑ เป็นหลัก

ก

หนังสือนี้มีวัตถุประสงค์ คำอธิบาย และแบบฝึกหัด

พร้อมมูลแล้ว ถ้าผู้สอนดำเนินการสอนตามลำดับนี้ หวังว่า
คงจะได้ผลบ้างตามสมควร

ขุนสัมฤทธิ์วรรณการ

กองข้าหลวงตรวจการประจำภาค

ฉันทวาคม พ.ศ. ๒๔๖๔

สารบัญ

บทที่ ๑	คำนำ	...	...	...	...	หน้า ๑
„ ๒	คำกริยา	...	...	...	...	„ ๕
„ ๓	แบบฝึกหัดที่ใช้ถ้อยคำที่เรียนมาแล้ว	...	...	...	...	„ ๘
„ ๔	คำคุณศัพท์	...	...	...	...	„ ๑๒
„ ๕	แบบฝึกหัดที่ใช้ถ้อยคำที่เรียนมาแล้ว	...	...	...	...	„ ๑๗
„ ๖	คำกริยวิเศษณ์	...	...	...	...	„ ๒๐
„ ๗	แบบฝึกหัดที่ใช้ถ้อยคำที่เรียนมาแล้ว	...	...	...	...	„ ๒๔
„ ๘	ประโยคสามัญ	...	...	...	...	„ ๒๖
„ ๙	ประโยคสามัญ (ต่อ)	...	...	...	...	„ ๒๘
„ ๑๐	ประโยคสามัญ (ต่อ)	...	...	...	...	„ ๓๐
„ ๑๑	อกรรมและ สกรรมกริยา	...	...	...	...	„ ๓๔
	แบบฝึกหัดกระคน	...	...	...	...	„ ๓๘

บทที่ ๑ คำนำ

๑. ให้รู้ชื่อสิ่งของต่าง ๆ ผู้สอน จะต้องหา

สิ่งของต่าง ๆ มาให้นักเรียนดูให้มาก แล้วถามให้นักเรียน
บอกชื่อของของนั้นเป็นสิ่งที่ไป เช่น จะสอนให้นักเรียน

รู้จักส่วนต่าง ๆ ของหิ้ง มี หน้าต่าง ประตู ฝาผนัง
พื้น เพดาน เหล่านี้เป็นต้น ผู้สอนจะต้องเดินไปที่หน้าต่าง
เขาเมื่อจับแล้วถามนักเรียนว่า “สิ่งนี้เรียกว่าอะไร?”

นักเรียนคงจะตอบว่า (หน้าต่าง) ให้นักเรียนคนอื่น ๆ ว่า
พร้อมกันว่า ‘หน้าต่าง’ แล้วผู้สอนก็ไปจับหรือชี้ส่วนอื่น
และถามให้นักเรียนตอบต่อไปในทำนองเดียวกัน.

เมื่อได้สอนให้นักเรียนเรียกชื่อสิ่งของที่เห็นได้ง่าย ๆ
และอยู่ใกล้ตัวมากแล้ว ให้สอนให้เรียกชื่อสิ่งของต่อไปนี้—

๑. ช้อนกต่าง ๆ

๒. ข้อสัตว์ที่อยู่บนบก

๓. ชื่อของที่ใช้อยู่ในโรงเรียน
๔. ชื่อปลาต่าง ๆ
๕. ชื่อดอกไม้ต่าง ๆ
๖. ชื่อของที่ใช้อยู่กับบ้าน
๗. ชื่อเครื่องแต่งตัว
๘. ชื่อผักที่รับประทาน
๙. ชื่อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
๑๐. ชื่อเครื่องเขียน.

หมายเหตุ

ชื่อที่กำหนดไว้

ไม่จำกัดเวลาว่าจะ

ต้องสอนในครั้งเดียวให้หมด

ถ้าจำเป็นจะต้องสอนถึง ๒

หรือ ๓ ครั้งก็ได้.

๒. คำถามคืออะไร? ผู้สอนหยิบ ดินสอ

ไม้บรรทัด ปากกา สมุด หนังสือ ฯลฯ ขึ้นให้

นักเรียนดูทีละสิ่ง แล้วถามว่า "สิ่งนี้เรียกว่าอะไร?"

(ดินสอ ไม้บรรทัด ปากกา สมุด หนังสือ) తోపోయి ఉన్న

అలాంటివి చూసి దినసో వాగ్గవగ్గనవ్వి త్తవ్తవ్త

จะต้อง การ ของ สิ่ง หนึ่ง ถาม “ใคร จะ หยิบ ได้ บ้าง ?” (ไม่มี
 ใคร หยิบ ได้) ถาม “ทำไม จึง หยิบ ไม่ ได้ ?” (เพราะ
 ไม่ รู้ ว่า จะต้อง การ ของ สิ่ง ไร) ที่ นี้ ผู้ สอน ให้ นัก เวียน หยิบ หนังสือ
 ไม่ บรรทัด ดิน สอ. นัก เวียน ก็ จะ หยิบ ได้. ถาม “ทำไม
 นัก เวียน จึง หยิบ สิ่ง นั้น ได้ ?” (เพราะ รู้ ชื่อ) ถาม “การ
 รู้ ชื่อ สิ่ง ของ ไร มี ประโยชน์ อย่างไร ?” (เพื่อ ช่วย ให้ รู้ ความ
 หมาย กัน) ผู้ สอน บอก ว่า กระ กาย ดิน สอ ห้ม ก ปาก ก
 เป็น ชื่อ สิ่ง ของ นาย มี นาย มา นาย สี นาย ลา เป็น ชื่อ คน
 ช้าง ม้า วัว ควาย เป็น ชื่อ สัตว์ แล้ว ถาม ว่า, “คำว่า
 ดิน สอ ปาก ก ไม่ บรรทัด เป็น ชื่อ อะไร ?” (ชื่อ สิ่ง ของ)
 ถาม “คำว่า นาย สี นาย ลา เป็น ชื่อ อะไร ?” (ชื่อ คน)
 ถาม “คำว่า แมว หมา ไก่ เป็น ชื่อ อะไร ?” (ชื่อ สัตว์)
 ผู้ สอน บอก ว่า คำ ที่ เรียก ชื่อ คน ชื่อ สัตว์ ชื่อ สิ่ง ของ
เรียกว่า คำนาม เช่น

นายแดง จับ นก อยู่ ปลาย นา

คำว่า นายแดง เป็น ชื่อ คน นก เป็น ชื่อ สัตว์ นา
 เป็น ชื่อ ที่ ดิน นี้ เข้า ใน จำพวก สิ่ง ของ ที่ นั้น คำว่า นายแดง

นก และนา จึงเป็นคำนาม.

ข้อที่ควรจำ

คำนาม คือคำที่เรียกชื่อ คน สัตว์ และสิ่งของ

แบบฝึกหัดที่ ๑

(ก) ให้นักเรียนหาชื่อของสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. ชื่อคนทั่วไป	๑๐	ชื่อ
๒. ชื่อส่วนต่าง ๆ ของตัว	๑๐	ชื่อ
๓. ชื่อต้นไม้	๑๐	ชื่อ
๔. ชื่ออาหาร	๑๐	ชื่อ
๕. ชื่อถนน	๕	ชื่อ
๖. ชื่อเครื่องเขียน	๕	ชื่อ
๗. ชื่อสัตว์ ๕ ตัว	๑๐	ชื่อ
๘. ชื่อนก	๑๐	ชื่อ

(ข) ให้นักเรียนเขียนข้อความข้างล่างลงในกระดาน
 ชะนวนหรือสมุด แล้วให้ขีดเส้นข้างใต้คำนามทุก ๆ คำ.

๑. นายผก^๔กีนจ้าว
๒. สุนัขกัณนายลี
๓. หนูหล่อไปคูหมี
๔. เด็กไปเที่ยวป่า
๕. คินสอหัก
๖. จักกะจัน กีนน้ำค้าง
๗. มะพร้าว หล่น
๘. คนหกคะเมน
๙. • ทาสึงไปซื้อจิง
๑๐. ทาโลไปป่าหาไม้ไผ่

————:O*O:————

บทที่ ๒ คำกริยา

๑. ให้^๕รู้อาการ ของนาม ผู้สอนแสดงอาการ
เหล่านี้ คือ นั่ง ยืน เดิน หัวเราะ ฯลฯ แล้วถาม
นักเรียนเป็นตอนๆ ไปว่า “ครูแสดงอาการอย่างไร?”

คงจะได้รับคำตอบว่า “กรุณั้ กรุบั้น กรุเคิน กรุหวัเราะ”

ต่อไปผู้สอนเขียน คำนามเหล่านี้ลงบนกระดานคำ แล้ว
ให้นักเรียน บอกว่า แสดงอาการ อย่างไรได้บ้าง.

เสือ	กระโดด	วิ่ง	ตะครุบ	นอน	เคิน	ฯลฯ
ลิง	โหน	นั่ง	หลอก	ขว้าง	กิน	ฯลฯ
เด็ก	ร้องไห้	คลาน	นั่ง	ยืน	หก ล้ม	ฯลฯ
นก	บิน	ร้อง	ร่อน	จิก	จับ	ฯลฯ
ม้า	หือ	เต้น	เตะ	ลุ่ม	วิ่ง	ฯลฯ
วัว	ขวิด	ชน	ไล่	ร้อง	นอน	ฯลฯ
กา	ร้อง	บิน	จิก	จับ		ฯลฯ

๒. คำกริยาคืออะไร ? ผู้สอนเขียนประโยค
ว่า ‘เสือกระโดด’ ขึ้นบนกระดานคำ แล้วถาม “คำว่า
‘เสือ’ เป็นคำอะไร ?” (คำนาม) ถาม “เสือแสดง
อาการอย่างไร ?” (กระโดด) ถาม “คำว่า ‘กระโดด’
เป็นอาการอย่างไรของเสือ ?” (เป็นอาการเคลื่อนไหว
ของเสือ)

ผู้สอนเขียนประโยคเหล่านี้ ขึ้นบน กระดาน คำ

กระด่ามขาด รถไฟแล่น

แล้วถามให้นักเรียน ตอบใน ทำนอง เดียวกัน เมื่อเห็นว่านักเรียน
เข้าใจ ก็แล้ว ให้ช่วย กัน บอก คำจำกัดความ ผู้สอนเขียน
ขึ้นบน กระดาน คำดังนี้ คำที่ เรียก อาการ เคลื่อนไหว ของ นาม
เรียกว่า คำกริยา เช่น

งูเลื้อย

เต่าคลาน

คำว่า เลื้อย และ คลาน เป็น คำกริยา

ข้อ ที่ ควร จำ

- (ก) คำกริยา คือ คำที่ เรียกอาการ เคลื่อนไหว ของนาม
- (ข) คำนาม กับ คำกริยา ต่าง กัน คือ คำนาม เป็น คำ
ที่ใช้เรียก ชื่อคน ชื่อสัตว์ และ ชื่อสิ่งของ
ส่วน คำกริยา เป็น คำที่ใช้เรียกอาการเคลื่อนไหว
ของนาม

แบบฝึกหัดที่ ๒๒

- (ก) ให้นักเรียนเขียน ข้อ ความ ข้างล่างนี้ ลงใน กระดาน

ชนะน หรือ สมุท แล้ว ชักเส้น ข้างใต้ คำกริยาทุก คำ

๑. นกเขาขัน	๒. เด็กหญิงร้องไห้
๓. ใบไม้ร่วง	๔. หมา กัด ขะโมย
๕. ชาวสวน คายหญ้า	๖. ม้าลากรถ
๗. ขะโมยลักหมากร	๘. เด็กเก็บดอกไม้

(ข) จงหา คำกริยา มาเติมลง ข้างหลัง คำนามต่อไป
นี้ให้ ได้ความ

๑. เด็ก _____	๒. ลม _____
๓. ดอกไม้ _____	๔. ครู _____ คิยย์
๕. ทหาร _____ บน	๖. แมว _____ ปลา
๗. ผึ้ง _____	๘. หनु _____ แมว
๙. น้ำ _____	๑๐. ชาวนา _____ ข้าว
๑๑. เล่มียน _____ หนัเสื้อ	๑๒. นกแก้ว _____
๑๓. ปลา _____	๑๔. กบ _____
๑๕. นก _____	๑๖. ช้างไม้ _____ เรือ

(ค) จงหา คำนาม มาเติม ลง ข้างหน้า คำกริยาต่อไป
นี้ให้ ได้ความ

๑. _____ นอน	๒. _____ แล็บ
๓. _____ แล่น	๔. _____ ชน
๕. _____ ไค่น	๖. _____ ผุก
๗. _____ หยุต	๘. _____ งอก
๙. _____ ขิวก	๑๐. _____ วม
๑๑. _____ หมน	๑๒. _____ ไหล
๑๓. _____ กลาน	๑๔. _____ ลาก
๑๕. _____ พัง	๑๖. _____ ไต่

• : ๐๐๐ : •

๑๖ บทที่ ๓

แบบฝึกหัดที่ใช้ถ้อยคำที่เรียนมาแล้ว

แบบฝึกหัดที่ ๓

ให้นักเรียนชี้คำนามในข้อความต่อไปนี้ :-

๑. ลูกรักพ่อแม่	๒. น้องรังแกพี่
๓. นางแหม่ไปตลาด	๔. เด็กหญิงเลี้ยงน้อง
๕. ศิษย์รักครู	๖. พรานยิงกา
๗. นายอาวเข็นทหาร	๘. กากินถั่วและงา
๙. ชาวนาเลี้ยงไก่	๑๐. เด็กชักว้าว

แบบฝึกหัดที่ ๔

ให้นักเรียนหาคำนามมาเติมลงข้างหน้าคำกริยาต่อไปนี้
นี้ให้ได้ความ

๑. _____ หกคะแนน	๒. _____ นอนหลับ
๓. _____ ไปเที่ยว	๔. _____ ร่วง
๕. _____ หัก	๖. _____ กีบ
๗. _____ กิ๊ว	๘. _____ งอก
๙. _____ ไหล	๑๐. _____ ล้ม

แบบฝึกหัดที่ ๕

จงชี้คำกริยาใน ความต่อไปนี้

๑. เก็ก ขว้าง หมู	๒. คนใช้ กวาด เรือน
๓. หมา กัด เค็ก	๔. เรือ แล่น
๕. ช่าง เขียน เขียน รูป	๖. จรเข้ ชุบ ปลา
๗. นัก เรือน เรือน หนังสือ	๘. มะม่วง หล่น
๙. นก ยาง จิก ปลิง	๑๐. ทาก กัด อยู่นา

แบบฝึกหัดที่ ๒

ให้นักเรียน เช้าคำนามกับ คำกริยา ต่อไปนี้ อย่างละ คำ
ประสมกันให้ ได้ ความ

คำนาม		คำกริยา	
หอย	จรเข้	หัก	โค่น
แพ	เรือน	กัย	เกาะ
แพะ	ลม	กลาน	พัง
แหว	ต้นไม้	ไต่	ลอย
ปลิง	ไฟ	ร้อง	พัก

แบบฝึกหัดที่ ๗

(ก) ให้นักเรียนหาคำชื่อต่อไปนี้

๑. ชื่อผลไม้	๕. ชื่อ
๒. ชื่อเครื่องแต่งตัว	๕. ชื่อ
๓. ชื่อดอกไม้	๑๐. ชื่อ
๔. ชื่อคนที่รู้จัก	๑๐. ชื่อ
๕. ชื่อสัตว์	๒๐. ชื่อ

(ข) ให้นักเรียนหาคำกริยา ที่ สัตว์ สิ่งของ และ
คนแสดงมาอย่างละ ๑๐ คำ

บทที่ ๔ คำคุณศัพท์

๑. คำประกอบนาม ผู้สอนชูหนังสือ ๒ เล่ม ซึ่ง
มีขนาดและสีต่างกันให้นักเรียนดู แล้วถาม “สิ่งนี้เรียกว่า
อะไร?” (หนังสือ) ถาม “ครูถือหนังสือกี่เล่ม?”
(๒ เล่ม) ถาม “หนังสือ ๒ เล่มนี้ต่างกันอย่างไร?” (เล่ม

หนึ่งเล็ก เล่มหนึ่งใหญ่ หรือเล่มหนึ่งสี..... อีกเล่มหนึ่งสี.....)

ผู้สอนเอาหนังสือ ๒ เล่ม วางรวมกันไว้ แล้วขอให้
นักเรียนหยิบหนังสือเล่มหนึ่ง แต่ไม่บอกว่า เล่มเล็ก เล่มใหญ่
หรือ เล่มสี..... ถาม “นักเรียนจะหยิบได้หรือไม่?” (หยิบ
ไม่ได้) จากนั้นผู้สอนขอให้หยิบหนังสือเล่มเล็ก เล่มใหญ่ และ
เล่มสี..... ถาม “นักเรียนจะหยิบได้หรือไม่?” (หยิบได้)
ถาม “ทำไมจึงหยิบได้?” (เพราะรู้ชนิดของหนังสือชัดเจน)
ถาม “คำว่า เล็ก ใหญ่ และ สี..... ประกอบอะไรให้รู้
ชัดขึ้น?” (หนังสือ) ถาม “คำว่าหนังสือเป็นคำอะไร?”
(คำนาม)

ผู้สอนเขียนคำนามเหล่านั้นขึ้นบน กระดานดำ แล้วให้
นักเรียนหาคำมาประกอบให้รู้ชัดขึ้น

คน	คำ	ขาว	สูง	อ้วน	แคบ	ฉลาด	ฯลฯ
เด็ก	เล็ก	อ่อน	ก้อ	โง่	ช้า	ดี	โกง ฯลฯ
ถนน	ยาว	สั้น	แคบ	กว้าง	สะอาด		ฯลฯ

มีด	คม	ทื่อ	เล็ก	ใหญ่	ปิ่น	แหลม	ฯลฯ
หญ้า	เขียว	อ่อน	สั้น	แห้ง	ยาว		ฯลฯ
ดินสอ	ดำ	แข็ง	เขียว	สั้น	หืน		ฯลฯ
นก	เล็ก	น้อย	ใหญ่	ลาย	เขียว		ฯลฯ
ม้า	อ้วน	เทศ	ผ่าน	ขาว	ดำ		ฯลฯ

๒๒. คำคุณศัพท์คืออะไร? ผู้สอน เขียนประโยคว่า
 “แมวดำกระโดด” ขึ้นบนกระดานดำ แล้วถาม “คำว่า
 ‘กระโดด’ เป็นคำอะไร?” (คำกริยา) ถาม “คำว่า ‘แมว’ เป็น
 คำอะไร?” (คำนาม) ถาม “แมวสีอะไรกระโดด?” (แมวดำ)
 ถาม “คำว่า ‘ดำ’ ประกอบอะไร?” (ประกอบแมว) ถาม
 “คำว่า ‘แมว’ เป็นคำอะไร?” (คำนาม) ผู้สอนบอกให้ว่า
คำที่ประกอบนามให้รู้ชัดขึ้นเรียกว่า คำคุณศัพท์ เช่น

คน อ้วน คน ป่า ผ้า ขาว

คำว่า อ้วน ป่า ขาว เป็นคำคุณศัพท์

หมายเหตุ (ก) ในการสอนคุณศัพท์นี้ ผู้สอนจะ
 ต้องระวังให้ถี่ เพราะมีคำอยู่ชนิดหนึ่งซึ่งคล้ายคลึงกันมาก

เรียกว่า คำสาบานยนาม ยอก ชนะนิต

มีหลักที่จะพึงสังเกตดังนี้ คือ คำสาบานยนาม ยอก
ชนะนิต เป็นชื่อแห่งสิ่งของจำพวกย่อย ออกไปจากจำพวกใหญ่
เช่น ยาง เอียง เป็นชื่อจำพวกย่อยของนกทั้งหลาย ดังนั้น
คำว่า ยาง และ เอียง จึงไม่ใช่คำคุณศัพท์

ส่วน คำคุณศัพท์นั้นเมื่อเขาไปประกอบกับคำนามคำใดแล้ว
ก็ยังไม่หมายถึงว่าเป็นชื่อของสิ่งนั้นโดยเฉพาะ เช่น คำว่า
เล็ก เมื่อเขาไปประกอบกับคำว่า นก เป็น นกเล็ก เช่น
ก็เพียงแต่บอกให้รู้ชัดขึ้นเท่านั้น ดังนั้นคำว่า 'เล็ก' ในที่
นี้จึงเป็นคำคุณศัพท์.

ข้อที่ควรจำ

- (ก) คำคุณศัพท์ คือ คำที่ใช้สำหรับประกอบนาม
ให้รู้ชัดขึ้น
- (ข) คำคุณศัพท์ต่างกับคำกริยา คือ คำคุณศัพท์
เป็นคำสำหรับประกอบนามให้รู้ชัดขึ้น ส่วน
คำกริยา เป็น คำที่ใช้เรียกอาการ เคลื่อนไหว
ของนาม

แบบฝึกหัดที่ ๘

(ก) ให้นักเรียนชี้คำคุณศัพท์ในความต่อไปนี้

๑. น้ำทะเล	๒. ควายขี้ขี้
๓. คนหนุ่ม	๔. แมวดำขาว
๕. วัวเผือก	๖. เด็กมี
๗. คนชั่ว	๘. ก็นิส

(ข) ให้นักเรียนหาคำคุณศัพท์มาเติมลงในที่ว่างต่อไปนี้

ให้ได้ความ

๑. แมว _____	๒. คน _____
๓. คน _____	๔. เป็ด _____
๕. ลิง _____	๖. มะพร้าว _____
๗. ไก่ _____	๘. งู _____

๑๗

๘

บทที่ ๕

แบบฝึกหัดใช้ถ้อยคำที่เรียนมาแล้ว

แบบฝึกหัดที่ ๙

ให้นักเรียนหาคำนามมาเติมลงในที่ว่างต่อไปนี้ให้มีความ

๑. ม้า กิน _____	๒. นก ตีต _____
๓. เด็ก นุ่ง _____	๔. กา คาย _____
๕. งู รัศ _____	๖. เสือ กระคุบ _____
๗. ยาย หง _____	๘. คิษย์ รัศ _____
๙. ครู สอน _____	๑๐. ควาย ลาก _____

แบบฝึกหัดที่ ๑๐

ให้นักเรียนหาคำกริยามาเติมลงในที่ว่างต่อไปนี้ให้มีความ

๑. ไก่ _____ ขก _____	๒. เื่อไฟ _____

๓. ชาวนา.....ข้าว	๕. ยุง.....คน
๔. พี่.....น้อง	๖. หน.....ผ้า
๗. เด็ก.....หนังสือ	๘. คน..... ^๔ พน
๙. ไก่.....ไข่	๑๐. สิง..... ^๕ ปู

แบบฝึกหัดที่ ๑๑

ให้นักเรียนหาคำคุณศัพท์มาเติมลงในที่ว่าง ต่อไปนี้ให้
ได้ความ

๑. แหก..... ^๖ รูม้า	๒. หิน..... ^๗ ทางร่วม
๓. ไก่..... ^๘ จิกไก่แจ้	๔. แม่..... ^๙ ตุ๊ก
๕. คน..... ^{๑๐} เดิน	๖. ไม้..... ^{๑๑} หัก
๗. มะม่วง..... ^{๑๒} หล่น	๘. เรือ..... ^{๑๓} ล่ม
๙. ครู..... ^{๑๔} หนังสือ	๑๐. ปลา..... ^{๑๕} ผูก

แบบฝึกหัดที่ ๑๒

ให้นักเรียนหาคำนาม คำคุณศัพท์ และคำกริยา
ต่อไปนี้ให้พอสาละ คำผสมกันให้ได้ความ

<u>คำนาม</u>	<u>คำคุณศัพท์</u>	<u>คำกริยา</u>
นก	แข็ง	แตก
มค	สาว	หัก
หญิง	ลายคราม	ไต่
คน	เล็ก	บิน
ซาม	ง่อย	ขาย
กินสอ	แกง	กลาน

แบบฝึกหัดที่ ๑๓

ให้นักเรียนชี้คำที่ขีดเส้นข้างใต้ไว้ในความต่อไปนี้ว่า

เป็นคำชนิดใด

๑. เด็ก เล็ก ร้องไห้
๒. คน อ้วน ขี่ ม้า ผอม
๓. ปากกา ใหม่ หัก
๔. กระต่าย ขี้ ปลิว
๕. ใบไม้ แก่ ร่วง
๖. ถั่ง สังกะสี ทะลุ
๗. ครู ใหญ่ ดี เก็บ ขน
๘. หญิง สาว ร้อง เพลง
๙. กระโดน ลายคราม แตก
๑๐. เส้มนุ่น เขียน หนังสือ

ตัวอย่างวิธี กระจาย คำ
กึ่ง ไม้ แห่ง หัก

ข้อความ	คำว่า	เป็นคำ	เพราะเหตุไร
กึ่งไม้แห่งหัก	กึ่ง ไม้ แห่ง หัก	นาม คุณ ศัพท์ กริยา	เป็น ชื่อ สิ่งของ ประกอบ คำ นาม แสดงอาการของนาม

—:๐*๐:—

บทที่ ๒ คำกริยาวิเศษณ์

๑. คำประกอบคำกริยา ผู้สอนเรียกนักเรียนคนหนึ่งให้เดิน ออก มาหน้าชั้น แล้วถามนักเรียนคนอื่น ๆ ว่า “นาย.....แสดง อาการ อย่างไร?” (เดิน) ผู้สอนเดินกับ นาย.....แต่เดินให้ช้าๆ ถาม “ครูแสดง อาการ อย่างไร?” (เดิน) ถาม “ครูกับนาย.....เดิน ต่าง กันอย่างไร?”

(ครูเดินช้า) ถาม “ครูช้าหรือเดินช้า?” (เดินช้า)
 ถาม “คำว่า ‘ช้า’ ประกอบคำไหน?” (คำว่า เดิน) ถาม
 “คำว่า ‘เดิน’ เป็นคำอะไร?” (คำกริยา)

ให้นักเรียน หา คำประกอบ คำกริยา มาประกอบ คำ กริยา
 เหล่านี้ให้ ได้ความดีขึ้น.

วิ่ง	เร็ว	เหย้า	ปรือ	เรียบ	โหยก	ฯลฯ
พูด	ช้า	มาก	น้อย	ค่อย	ทั้ง	ฯลฯ
เล่น	เรียบ	ฉิว	ช้า	เร็ว	ค่อย	ฯลฯ
บิน	สูง	ต่ำ	ปรือ	เร็ว	ลึบ	ฯลฯ
นั่ง	และ	นาน	นั่ง	เรียบ	ลง	ฯลฯ

๒. คำกริยาวิเศษณ์คืออะไร? ผู้สอนเขียนประโยค
 ว่า ม้าวิ่งเร็ว ขึ้นบนกระดานดำ แล้วถาม “คำว่า ‘ม้า’
 เป็นคำอะไร?” (คำนาม) ถาม “คำว่า ‘วิ่ง’ เป็นคำอะไร?”
 (คำกริยา) ถาม “ม้าวิ่งอย่างไร?” (วิ่งเร็ว) ถาม
 “คำว่า ‘เร็ว’ ประกอบคำอะไร?” (วิ่ง) ถาม “คำว่า ‘วิ่ง’
 เป็นคำอะไร?” (คำกริยา)

ผู้สอนจงเขียนประโยคเหล่านี้ ขึ้นบน กระดาน ดำ แล้วถาม
 ให้นักเรียน ตอบในทำนองเดียวกัน

คน ก็น ข้าว จู น้ำ ไหล เชี่ยว

เมื่อเห็นว่า นักเรียนเข้าใจ ก็แล้ว ผู้สอน บอกให้ ว่า
คำที่ ประกอบ คำกริยา ให้ ได้ ความ ต่ำ ขึ้น เรียกว่า คำกริยา
วิเศษณ์ เช่น —

คน เดิน ช้า หมา เฒ่า ดัง เขา เขียน หนังสือ ดี
คำว่า ช้า, ดัง, ดี, เป็น คำกริยาวิเศษณ์

หมายเหตุ ตาม ลักษณะ ของ คำกริยาวิเศษณ์ ประกอบ คำ
อื่นๆ ได้ ๓ อย่าง คือ ประกอบ คำกริยา อย่าง ๑ ประกอบ
คำคุณศัพท์ อย่าง ๑ ประกอบ คำกริยาวิเศษณ์ ด้วย กันเอง
อย่าง ๑ แต่ สำหรับ ชั้น นี้ มี หมาย จะ ให้ นักเรียน รู้ แค่ เพียง
คำกริยาวิเศษณ์ ประกอบ กริยา เท่านั้น.

ข้อที่ควรจำ

- (ก) คำกริยาวิเศษณ์ คือ คำสำหรับ ประกอบ กริยา
ให้ ได้ ความ ต่ำ ขึ้น.
- (ข) คำคุณศัพท์ กับ คำกริยาวิเศษณ์ ต่างกัน คือ
คำคุณศัพท์ ใช้ สำหรับ ประกอบ นาม คำกริยา
วิเศษณ์ ใช้ สำหรับ ประกอบ กริยา.

แบบฝึกหัดที่ ๑๔

(ก) ให้นักเรียนชี้คำกริยาวิเศษณ์ในคำตอบต่อไปนี้.

๑. เด็กเจ็บมาก	๒. เด็กนอนกรน
๓. สุนัขเห่าดัง	๔. บ้าอยู่ใกล้
๕. หูฉิ่งออกเร็ว	๖. งูเลื้อยปราด
๗. คนนั้นมาบ่อย ๆ	๘. ม้าลากรถปรือ
๙. พายุพัดจัด	๑๐. ฝนตกหิมม ๆ

(ข) ให้นักเรียนหาคำกริยาวิเศษณ์มาเติมลงในที่ว่างต่อไปนี้ให้มีความ.

๑. ม้าวิ่ง_____	๒. เรือแล่น_____
๓. น้ำไหล_____	๔. คนพูด_____
๕. ไฟคย_____	๖. ม้าเต้น_____
๗. เต่าคลาน_____	๘. ว่าวคว่ำ_____
๙. วัวเดิน_____	๑๐. กบวิ่ง_____

บทที่ ๗

แบบฝึกหัดใช้ถ้อยคำที่เรียนมาแล้ว

แบบฝึกหัดที่ ๑๕

ให้นักเรียนหาคำมาเติมลงในที่ว่างต่อไปนี้ให้มีความ
และให้บอกด้วยว่าคำที่เติมลง นั้นเป็นคำชนิดใด.

๑. ม้า _____ กินหญ้า	๒. เด็ก _____ พายเรือ
๓. _____ เด็ก ร้องไห้	๔. ควาย ขวิด _____
๕. หมา _____ เด็ก	๖. _____ ที่ ลาก
๗. แมว กิน ปลา _____	๘. _____ บึง ขน
๙. ถ้วย แก้ว _____	๑๐. ลูก เสือ เดิน _____

แบบฝึกหัดที่ ๑๖

ให้นักเรียนใช้คำกริยาวิเศษณ์ใน ความต่อไปนี้

๑. เรือไฟ _____ แล่นเร็ว	๒. เรือใบ _____ แล่นช้า
๓. ปลา _____ ว่ายดี	๔. ช้าง _____ วิ่งช้า
๕. นายแดง _____ พுகมาก	๖. บุรุษ _____ รักภรรยาแน่น
๗. ทา _____ แก่นั่งเก่า	๘. เด็ก _____ ขึ้นตรง
๙. นัก _____ เลิกบินต่ำ	๑๐. คน _____ ดี สนใจน้อย

แบบฝึกหัดที่ ๑๗

ให้นักเรียนบอก คำที่ขีดเส้นข้างใต้ ไว้ใน ความต่อไปนี้
เป็น คำชนิดใด.

๑. <u>นก ยาง</u> <u>เดิน</u> <u>กร่อง</u> ๆ	๒. <u>สิ่ง</u> <u>แปลก</u> <u>วัง</u> <u>เหยา</u> ๆ
๓. <u>เสือ</u> <u>ด</u> <u>คำ</u> <u>ราม</u>	๔. <u>พ่อ</u> <u>ด</u> <u>ลูก</u>
๕. <u>เรือ</u> <u>ไฟ</u> <u>แล่น</u> <u>เร็ว</u>	๖. <u>ไฟ</u> <u>ไหม้</u> <u>บ้าน</u>
๗. <u>เด็ก</u> <u>คน</u> <u>นั้น</u> <u>ชน</u> <u>จริง</u>	๘. <u>ครู</u> <u>ดี</u> <u>ศิษย์</u> <u>ชน</u>
๙. <u>เขา</u> <u>พูด</u> <u>ดี</u>	๑๐. <u>ฉัน</u> <u>รัก</u> <u>คน</u> <u>ดี</u>

แบบฝึกหัดที่ ๑๘

ให้นักเรียนบอก คำที่ขีดเส้นข้างใต้ ใน ข้อ ความต่อไปนี้
เป็น คำชนิดใด

๑. <u>ตา</u> <u>สัง</u> <u>นอน</u> <u>กรน</u>	๒. <u>ตา</u> <u>ไป</u> <u>เฝ้า</u> <u>บ</u> <u>ชะ</u> <u>วา</u> <u>ดี</u>
๓. <u>กระ</u> <u>ต่าย</u> <u>ติด</u> <u>เร็ว</u>	๔. <u>ยาย</u> <u>แก้ว</u> <u>ดี</u> <u>กลอง</u>
๕. <u>เด็ก</u> <u>กิน</u> <u>ถั่ว</u> <u>ลิสง</u> <u>ขีว</u>	๖. <u>ชาว</u> <u>นา</u> <u>มี</u> <u>วัว</u> <u>สี</u> <u>คำ</u>
๗. <u>พราน</u> <u>ยิง</u> <u>เสือ</u> <u>ตาย</u>	๘. <u>วัว</u> <u>สี</u> <u>คำ</u> <u>ดี</u> <u>แท้</u> ๆ

(ทำตารางตาม แบบฝึกหัด ที่ ๑๓ บทที่ ๕)

บทที่ ๘ ประโยคสามัญ

๑. ประโยคสามัญคืออะไร? ผู้สอนเขียนข้อความ
เหล่านี้ขึ้นบนกระดานดำให้นักเรียนอ่าน แล้วถามให้
นักเรียนตอบตามตัวอย่างข้างล่างนี้.

ก.

๑. กวายเดิน

ถาม อะไรเดิน?

ตอบ กวาย

ถาม กวายทำอะไร?

ตอบ เดิน

(ได้ความ)

๒. คนกินข้าว

ถาม ใครกินข้าว?

ตอบ คน

ถาม คนทำอะไร?

ข.

๑. เดินไป

ถาม อะไรเดิน?

ตอบ ไม่ทราบ

(ไม่ได้ความ)

๒. คนกิน

ถาม คนทำอะไร?

ตอบ กิน

ถาม คนกินอะไร?

ตอบ ก็น
ถาม คน ก็น อะไร ?
ตอบ ข้าว
 (ได้ ความ)

ตอบ ไม่ทราบ
 (ไม่ ได้ ความ)

ถาม “ ข้อ ความ ใน ข้อ (ก) ได้ ความ ว่า อย่างไร ? ”
(ได้ ความ ว่า ทราย เติ่น คน ก็น ข้าว) ถาม “ ข้อ ความ
ใน ข้อ (ข) ได้ ความ ว่า อย่างไร ? ” (ไม่ ได้ ความ) ถาม
“ ข้อ ความ ใน ข้อ (ก) กับ ข้อ (ข) ต่าง กัน อย่างไร ? ”
(ข้อ (ก) ได้ ความ ข้อ (ข) ไม่ ได้ ความ) ผู้ สอน
บอก ว่า ถ้อย คำ ที่ เรียง กัน ได้ ความ เรียกว่า ประโยค ที่ ไม่ ได้
ความ ไม่ เรียกว่า ประโยค เช่น :-

เสื่อ นอน แมว ก็น ปลา เหล่า นี้ เป็น ประโยค
กระดาษ ขาว ลม ว่า เหล่า นี้ ไม่ เป็น ประโยค

ข้อ ที่ ควร จำ

ประโยค คือ ถ้อย คำ ที่ เรียง กัน ได้ ความ ว่า สิ่ง ไหน
ทำ อะไร .

แบบฝึกหัดที่ ๑๘

(ก) ให้นักเรียนชี้ข้อความต่อไปนี้ว่า ไหนเป็น
ประโยค และไหนไม่เป็นประโยค

๑. นกบิน	๒. เด็ก ๑๐ คน
๓. สบายดี	๔. น้ำไหล
๕. คินสอหัก	๖. ไฟดับ
๗. ห่มผ้า	๘. ทนาวลม
๙. มาหรือ ?	๑๐. ผ้าขาว

(ข) ให้นักเรียนแต่งประโยคมา ๑๐ ประโยค อย่าได้นาม หรือ กริยาซ้ำกัน

บทที่ ๘ ประโยคสามัญ (ต่อ)

๑. ประโยค ๒ ภาคคืออะไร ? ผู้สอนเขียน
ประโยคว่า ‘เด็กหกคน’ ขึ้นบนกระดานดำ แล้วถาม
“ข้อความนี้เป็นประโยคหรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?” (เป็น
ประโยค เพราะได้ความ) ถาม “คำว่า ‘เด็ก’ เป็นคำ

อะไร ?” (คำถาม) ถาม “คำว่า ‘หกหลั้ม’ เป็นคำ
 อะไร ?” (คำกริยา) ถาม “อะไรเป็นผู้ทำของกริยา
 หกหลั้ม ?” (เท็จ) ผู้สอนบอกให้ว่าผู้ทำของประโยค
 เรียกว่า ประธาน อาการของผู้ทำเรียกว่า กริยา ถาม
 “ในประโยคนี้อะไรเป็นประธาน ?” (เท็จ) ถาม “ใน
 ประโยคนี้อะไรเป็นกริยา ?” (หกหลั้ม) ถาม “ประโยค
 นี้มีกี่ ส่วน หรือกี่ ภาค ? (๒ ภาค) ถาม “ภาคใดบ้าง ?”
 (ภาคประธาน และภาคกริยา)

ผู้สอนเขียนประโยคว่า เชือกขาด, กระต่ายปลิว. ขึ้น
 บนกระดานดำ แล้วถามให้นักเรียนคอยในทำนองเคี้ยวกัน
 เมื่อเห็นว่านักเรียนเข้าใจก็แล้ว ให้ช่วยกันบอกคำจำกัดความ
 แล้วผู้สอนเขียนขึ้นบนกระดานดำดังนี้ ประโยค ๒ ภาค คือ
ประโยคที่มีประธานภาค ๑ กับกริยาภาค ๑ ก็ได้ความ เช่น—

ดินสอหัก คำว่า ดินสอ เป็นภาคประธาน หัก
 เป็นภาคกริยา ทั้งนี้เป็นต้น.

หมายเหตุ ผู้สอนเขียนคำว่า ประธาน ขึ้นบน
 กระดานดำ และบอกว่ามีความหมายตรงกับคำว่า ผู้ทำ

ชุดที่ควรจำ

ประโยค ๒ ภาค คือประโยคที่มีประธานภาค ๑
กับกริยาภาค ๑ ก็ได้ความ

แบบฝึกหัดที่ ๒๐

ให้นักเรียน แยกประโยคต่อไปนี้ ออกเป็นภาค ๆ คือ
ภาคประธาน และภาคกริยา.

๑. กระต่ายวิ่ง	๒. สิงกระโจน
๓. กระต่ายขาก	๔. ฝนตก
๕. คนหกคะเมน	๖. เท็กหญิงสวาทร้องไห้
๗. เรือไฟแล่น	๘. ต้นโพธิ์โคน
๙. เก้าอี้หัก	๑๐. ทุเรียนหล่น

—:๐*๐:—

บทที่ ๑๐ ประโยคสามัญ (ต่อ)

๑. ประโยค ๓ ภาค คืออะไร ? ผู้สอนเขียน
ประโยคคูนขึ้นบนกระดานดำ แล้วถามให้นักเรียน ตอบทั้ง
ต่อไปนี้

ก. ประโยคว่า

แมว เดิน

ถาม อะไรเดิน ?

ตอบ แมว

ถาม แมวทำอะไร ?

ตอบ เดิน

ถาม แมวเดินอะไร ?

ตอบ ไม่ทราบ

ถาม ประโยคว่า 'แมวเดิน'

ได้ความหรือไม่ ?

ตอบ ได้ความ

ข. ประโยคว่า

แมว กิน ปลา

ถาม อะไรกินปลา ?

ตอบ แมว

ถาม แมวทำอะไร ?

ตอบ กิน

ถาม แมวกินอะไร ?

ตอบ ปลา

ถาม ประโยคว่า 'แมวกิน'

ได้ความหรือไม่ ?

ตอบ ไม่ได้ความ

ผู้สอนชี้ให้นักเรียนเห็นว่า ประโยคทั้ง ๒ นี้ต่างกันคือ ประโยค (ก) กล่าวแต่เพียงว่า 'แมวเดิน' ก็ได้ความ ส่วน ประโยค (ข) นั้น กล่าวแต่เพียงว่า 'แมวกิน' ยังไม่ได้ความ

ถาม "ในประโยค (ก) แมวเป็นอะไรของประโยค?"

(ประธาน) ถาม "คำว่าเดิน เป็นอะไรของประโยค?"

(กริยา) ถาม "ในประโยค (ข) แมวเป็นอะไรของ

ประโยค ?” (ประธาน) ถาม “คำว่า กิน เป็น อะไร ของ
ประธาน ?” (กริยา)

ผู้สอนชี้ให้นักเรียนเห็นว่า คำว่า ‘แมว’ ในประโยค
ทั้ง ๒ นี้เป็นประธานด้วยกัน และคำว่า กินและเดิน ก็เป็น
กริยาด้วยกัน แต่ประโยค (๒) ถ้าจะกล่าวแต่เพียง
‘แมวกิน’ เท่านั้น ไม่ได้ความ ต้องมีคำว่า ‘ปลา’ มา
รับอีก เพื่อนให้นักเรียนสังเกตส่วนที่ต่าง กันนี้ให้ดี.

ถาม “คำว่า ‘ปลา’ เป็นคำอะไร ?” (คำนาม)

ถาม “อะไรที่ถูกลมวกิน ?” (ปลา) ถาม “ผู้ทำของ
กริยาเรียกว่าอะไร ?” (เรียกว่าผู้ทำ หรือประธาน) ถาม
“ผู้ถูกกระทำของกริยาเรียกว่าอะไร ?” (ผู้ถูก) ผู้สอน
บอกให้ว่า หรือเรียกว่า กรรม ถาม “ประโยคนี้นี้มีกี่ส่วน ?”
(๓ ส่วน) ถาม “ส่วนไหนบ้าง ?” (ประธาน กริยา
และ กรรม) ถาม “ประโยคที่มีแต่ส่วนประธานและกริยา
เรียกว่าประโยคอะไร ?” (ประโยค ๒ ภาค) ถาม “ประโยค
ที่มีทั้ง ส่วนประธานกริยา และ กรรม เรียกว่าประโยคอะไร ?”
(ประโยค ๓ ภาค)

ผู้สอนเขียนประโยคว่า หนูกัดผ้า นักเรียนอ่านหนังสือ
ขึ้นบนกระดานดำ แล้วถามให้นักเรียนตอบในทำนองเดียวกัน
เมื่อเห็นว่านักเรียนเข้าใจก็แล้ว ให้ช่วยกันบอกคำจำกัดความ
แล้วครูเขียนขึ้นบนกระดานดำ

ข้อที่ควรจำ

(ก) ประโยค ๓ ภาค คือประโยคที่มีประธาน
ภาค ๑ กริยาภาค ๑ และกรรมอีกภาค ๑
จึงจะได้ความ

(ข) ประโยค ๒ ภาคกับประโยค ๓ ภาค ต่างกัน
คือ ประโยค ๒ ภาคมีแต่ประธานภาค ๑ กับ
กริยาภาค ๑ ก็ได้ความ ส่วนประโยค ๓ ภาค
ต้องมีประธานภาค ๑ กริยาภาค ๑ และ
กรรมอีกภาค ๑ จึงจะได้ความ

หมายเหตุ ผู้สอนเขียนคำว่า กรรม ขึ้นบนกระดานดำ
และบอก ว่ามีความหมายตรงกับคำว่า ผู้ถูก

แบบฝึกหัดที่ ๒๑

ให้นักเรียน แยก ประโยคต่อไปนี้ ออก เป็น ภาค ๆ คือ ภาค
ประธาน ภาค กริยา และ ภาค กรรม.

๑. ฝรั่ง ยิง นก	๒. นก กระสา จิก ปลา
๓. เสือ มียืน เขียน หนังสือ	๔. ชาวนา ปลูก ข้าว
๕. ลาว ต่อ เรือ	๖. เด็ก จับ ปลา
๗. ทหาร ชี มา	๘. คน ชัก จว
๙. บ้าง รัง หลาน	๑๐. นักเรียน เหล่า ทิน สอ

๒
บทที่ ๑๑ ขกกรรมและสกรรมกริยา

๑. ทวน ความรู้ เติม ผู้สอน เขียน ประโยค เหล่านี้
ขึ้นบน กระดาน คำ แล้วให้นักเรียน ชี้ คำ กริยา
คน นอน	ไก่ ทุบ หิน
ควาย ชน เกือก	เรือ ลม

เด็กหญิงจิต

แม่รักลูก

ชาวสวนปลูกผัก

สุนัขหมอบ

๒. อกรรม และ ศกรรม กิริยา ต่อไปผู้สอนเขียน
ประโยคทั้งสองนี้ขึ้นบนกระดานดำ—

(ก) คนนอน

(ข) คนกินข้าว

ถาม “ประโยค (ก) เป็นประโยคกิริยา?” (๒ ภาค)

ถาม “ภาคไหนบ้าง?” (ภาคประธานและภาคกริยา) ถาม

“อะไรเป็นภาคประธานและภาคกริยา?” (คนเป็นภาคประธาน

นอนเป็นภาคกริยา) ถาม “ประโยค (ข) เป็นประโยค

กิริยา?” (๓ ภาค) ถาม “ภาคไหนบ้าง?” (ภาคประธาน

ภาคกริยา และภาคกรรม) ถาม “อะไรเป็นภาคประธาน

ภาคกริยา และภาคกรรม?” (คนเป็นภาคประธาน กินเป็น

ภาคกริยา ข้าวเป็นภาคกรรม) ถาม “ประโยคว่า ‘คนนอน’

ได้ความหรือยัง?” (ได้ความ) ถาม “ประโยคว่า ‘คนกิน

ข้าว’ ได้ความหรือยัง?” (ได้ความ) ถาม “ประโยคว่า

‘คนนอน’ ถ้าเติมคำว่า ‘ข้าว’ ลงได้ความหรือไม่?” (ไม่ได้

ความ) ถาม “ประโยคว่า ‘คนกินข้าว’ ถ้าตัดคำว่า ‘ข้าว’

ออกเสียได้ความหรือไม่?” (ไม่ได้ความ) ตาม “กิริยา
 ในประโยคทั้ง ๒ นี้ต่างกันอย่างไร?” (กิริยาหนึ่งต้องมีกรรม
 อีกกิริยาหนึ่งไม่ต้องมีกรรม) ตาม “กิริยาที่ไม่ต้องมีกรรม
 ใช้ในประโยคอย่างไร?” (ใช้ในประโยค ๒ ภาค) ตาม
 “กิริยาที่必须有กรรมใช้ในประโยคอย่างไร?” (ใช้ใน
 ประโยค ๓ ภาค)

ผู้สอนเขียนประโยคว่า นกบิน กวายหมอบ พรานยิงกา
 ขึ้นบนกระดานดำ แล้วถามให้นักเขียนตอบในทำนองเดียวกัน
 เมื่อเห็นว่านักเรียนเข้าใจดีแล้ว ผู้สอนบอกให้ว่า คำกิริยา
ที่ไม่ต้องมีกรรม เรียกว่า อกรรมกิริยา กิริยาที่必须有กรรม
เรียกว่า สกรรมกิริยา เช่น :-

นกบิน คำว่า บิน เป็น อกรรมกิริยา
 นกจิกหนอน คำว่า จิก เป็น สกรรมกิริยา

ข้อที่ควรจำ

อกรรมกิริยาและสกรรมกิริยาต่างกัน คือ อกรรม
 กิริยา เป็นกิริยาที่ไม่ต้องมีกรรมมารับ ส่วน

สกรรม กริยาเป็น กริยาที่ต้อง มีกรรมมารับ.

หมายเหตุ คำว่า อกรรม และ สกรรมกริยา เป็น คำ
ในภาษามคธ. ~~อ~~ แปลว่าไม่มี ~~ส~~ แปลว่ามี ดังนั้น
คำว่า อกรรมกริยา จึงแปลได้ว่า กริยาที่ไม่ต้อง มีกรรม
สกรรมกริยา แปลได้ว่า กริยาที่ต้องมีกรรม

แบบฝึกหัดที่ ๒๒

จง ตรวจดู กริยาในประโยค ต่อไปนี้ว่า ไหนเป็นอกรรม
กริยา และไหน เป็น สกรรม กริยา

๑. แม่ควิว ^๕ หุงข้าว	๒. ^๕ เจ้าบ้านนอน
๓. ^๕ ลุงสั่ง ^๕ กาย ^๕ ทัญ	๔. ^๕ ทา ^๕ ผ้า ^๕ พน
๕. ^๕ ทหาร ^๕ ถือ ^๕ ปืน	๖. ^๕ เลอ ^๕ ย ^๕ ชน ^๕ น ^๕ คม
๗. ^๕ ลม ^๕ พัด ^๕ แรง	๘. ^๕ จง ^๕ หริ ^๕ ต ^๕ วัง
๙. ^๕ รถ ^๕ ไฟ ^๕ แล่น	๑๐. ^๕ แก้ว ^๕ หุ้ม ^๕ อก

แบบฝึกหัดระคน

แบบฝึกหัดที่ ๑

ให้นักเรียนหาคำนามหรือคำกริยามาเติมลงในที่ว่างให้มีความ

๑. ยาย _____ หลาน	๒. _____ หัวตะกั่ว
๓. คนเช่า _____	๔. เสมียน _____ หนังสือ
๕. หญิงสาว _____ ดอกไม้	๖. คน _____ ซอ
๗. คนใต้ _____ ซาม	๘. ศิษย์ _____ ครู
๙. แม่ _____ ลูก	๑๐. _____ สอนศิษย์

แบบฝึกหัดที่ ๒

ให้นักเรียนหาคำคุณศัพท์มาประกอบคำนามทุกคำในประโยคต่อไปนี้ให้มีความ

๑. ยาย _____ หลาน	๒. คน _____ ใจ
๓. เด็ก _____ ขนอิฐ	๔. ครู _____ ศิษย์
๕. นักดาบ _____ ฤทธิ์	๖. ม้า _____ วิ่ง

๗. ลิง ขึ้นต้นไม้

๘. หญิง ชักผ้า

๙. ไม้บรรทัดหัก

๑๐. แก้ว ล้ม

แบบฝึกหัดที่ ๓

ให้นักเรียนแต่งประโยคใช้คำเหล่านี้ ให้เป็นคุณศัพท์
ประโยคหนึ่ง กริยาวิเศษณ์ ประโยคหนึ่ง

ที่	ช้า	น้อย	มาก	สูง
หนัก	ยาว	ดำ	กล้ำ	ตลก

แบบฝึกหัดที่ ๔

ให้นักเรียน ตอบ คำถาม ต่อไปนี้ ให้เป็นประโยค

๑. เด็ก นั้น เรียนหนังสือ อยู่ โรงเรียนไหน ? ตอบ
๒. เด็ก นั้น อยู่กับใคร ? ตอบ
๓. เด็ก นั้น วัย น้ำ เป็นหรือไม่ ? ตอบ
๔. ที่โรงเรียนนี้ มี หน้าต่าง ที่ หน้าต่าง ? ตอบ
๕. กว้าง ชาติ ศาสนา ทางทิศไหน ? ตอบ
๖. ม้า มี ขา กี่ ขา ? ตอบ

๙. สัปดาห์หนึ่ง มีกี่ วัน ? ตอบ
 ๑๐. ม้าวิ่งอย่างไร ? ตอบ
 ๑๑. เก้ากลอนอย่างไร ? ตอบ
 ๑๒. ชาวนาทำอะไร ? ตอบ

แบบฝึกหัดที่ ๕

ให้นักเรียนเรียง คำใน ความต่อไปนี้เสียใหม่ ให้ถูก

๑. แจ้ ไก่ ขัน	๒. ควาย ขวิด ตู
๓. คำ คิน สอ หัก	๔. วิ่ง ม้า เทศ
๕. มะม่วง หล่น สุก	๖. นก บิน ยาง
๗. ข้าว กิน คน	๘. หนังสือ ขาด เรียน
๙. หญิง ชาย สาว	๑๐. เป็ด ร้อง ตัว ผู้

แบบฝึกหัดที่ ๖

๑. รง แต่ง ประโยค ที่มี คำกริยาวิเศษณ์	๕ ประโยค
๒. รง แต่ง ประโยค ๒ ภาค มา	๕ ประโยค
๓. รง แต่ง ประโยค ๓ ภาค มา	๕ ประโยค
๔. รง แต่ง ประโยค ที่มี ประธาน เป็น ชื่อสิ่งของ มา	๕ ประโยค

๖. จง แต่ง ประโยคที่มี ประธาน เป็นชื่อ คนมา ๕ ประโยค
แบบฝึกหัดที่ ๗

ให้นักเรียนชี้ คำกริยา วิเศษณ์ ในประโยค ต่อไปนี้

๑. ไฟลุกโพลง	๒. คน ช้วน กินข้าว
๓. คนนอน ร้าย	๔. คนร้าย วิ่งเร็ว
๕. กระดาษ ปลิวว่อน	๖. ทหารยิงปืน แม่น
๗. ม้าเดิน น้อย	๘. เค้า คลาน รุ่มร่าม
๙. ลมพัดกลั้ว	๑๐. คนกล้าไปก่อน

แบบฝึกหัดที่ ๘

ให้นักเรียนตี ตาราง ตามตัวอย่าง ข้างล่างนี้ แล้ว แยก
ประโยคต่อไปนี้ออกเป็นภาค ๆ

๑. คนแก่ เกิน	๒. ผ้าเช็ดหน้า ซาก
๓. วิว หิน เลือ	๔. คนกินข้าว
๕. ควายหอมย่น	๖. น้ำไหล เชี่ยว
๗. แม่ อุ้ม ลูก	๘. ครูใหญ่ สอนนักเรียน
๙. คนงาน รับเงิน เกือบ	๑๐. ฝน ปลิว พุ่ง

ตัวอย่าง

ประโยคว่า	ชนิดประโยค	ภาคประธาน	ภาคกริยา	ภาคกรรม
(ก) ลมพัดจัก	๒ ภาค	ลม	พัดจัก	—
(ข) กากาย ก้อนเนื้อ	๓ ภาค	กาย	คาย	ก้อนเนื้อ

แบบฝึกหัดที่ ๕

คำที่ขีดเส้นข้างใต้ไว้ในประโยคต่อไปนี้ เป็น คำชนิดใด

๑. (ก) เด็กหญิงถือพัด (ข) ลมพัดจัก
๒. (ก) คนนั้นจะโมยหนังสือ (ข) จะโมยสักเรือ
๓. (ก) ปลิงเกาะขา (ข) เรือแล่นใกล้เกาะ
๔. (ก) ไม้ขึ้นเมื่อใกล้รุ่ง (ข) เด็กถือ ขึ้น
๕. (ก) นายก็ไปเที่ยว (ข) คนชั่วที่คนก็

แบบฝึกหัดที่ ๑๐

ให้นักเรียนอธิบายและให้ตัวอย่าง ประกอบด้วย อย่างน้อย

๔ ประโยค

๑. คำนามคืออะไร ?
๒. คำกริยาคืออะไร ?
๓. คำคุณศัพท์คืออะไร ?
๔. คำกริยาวิเศษณ์คืออะไร ?
๕. ประโยคคืออะไร ?
๖. ประธานของประโยคคืออะไร ?
๗. กรรมของประโยคคืออะไร ?
๘. ประโยค ๒ ภาคคืออะไร ?
๙. ประโยค ๒ ภาคกับประโยค ๓ ภาคต่างกันอย่างไร ?
๑๐. คำคุณศัพท์กับคำกริยาวิเศษณ์ต่างกันอย่างไร ?

แบบฝึกหัดที่ ๑๑

ให้นักเรียนหาคำมาเติมลงในที่ว่างต่อไปนี้ให้มีความ
และบอกด้วยว่า คำที่เติมลงไปนั้นเป็นคำชนิดใด

๑. ฝนตก.....

๒.ลย

๓. เรือ.....ฉิว	๔. เปิดเดิน.....
๕. รถ.....เด็ก	๖. ถ้วย.....ทุก
๗. แมว.....กระโดด	๘.ร้องเพราะ
๙. เด็ก.....เดินช้า	๑๐. ส้ม.....หวานนัก

แบบฝึกหัดที่ ๑๒

จงใช้คำต่อไปนี้ แต่งเป็นประโยค คำละ ประโยค เมื่อ
 แต่งแล้ว บอกด้วยว่า คำนั้น เป็นคำชนิดใด.

กับ	จุด	เลือก	ที่	มาก
ยาว	แข็ง	ช้า	เร็ว	ผิด
หิว	เบา	ชั่ว	โต	ทุก

แบบฝึกหัดที่ ๑๓

๑. จงแต่งประโยคที่มีกรรมกริยา และ สกรรมกริยา มาอย่างละ ๕ ประโยค
๒. จงแต่งประโยคที่มีประธานเป็นชื่อ คนมา ๕ ประโยค
๓. จงแต่งประโยคที่มีประธานเป็นชื่อ สัตว์มา ๕ ประโยค
๔. จงแต่งประโยคที่มี กรรมเป็นชื่อ สัตว์มา ๕ ประโยค

๕. พง แต่ง ประโยคที่มีกรรมเป็น ชื่อ สิ่งของ มา ๕ ประโยค
แบบฝึกหัดที่ ๑๔

จงตรวจคำกริยาในประโยคต่อไปนี้ว่า ไหนเป็นอกรรมกริยา
และไหนเป็นสกรรมกริยา และถ้าเป็นสกรรมกริยา ก็ให้หากรรม
มาเติมให้ ได้ความบริบูรณ์

๑. ชาย ทัก	๒. ต้นไม้ ล้ม
๓. แมว นอน	๔. แมว จับ
๕. ไก่ ขน	๖. น้ำ เกือก
๗. หญิง ช้อ	๘. หญิง ออก
๙. มก ไก่	๑๐. ฝรั่ง บิง

แบบฝึกหัดที่ ๑๕

ให้นักเรียนยกคำที่ขีดเส้นข้างใต้ไว้ ในประโยคต่อไปนี้ เป็นคำชนิดใด

๑. <u>คน</u> <u>ง่อย</u> <u>เกิน</u> <u>ไม้</u> <u>ไต่</u>	๒. <u>เด็ก</u> <u>เล็ก</u> <u>หก</u> <u>ล้ม</u>
๓. <u>เรือ</u> <u>ใบ</u> <u>แล่น</u> <u>ช้า</u>	๔. <u>คน</u> <u>ชอ</u> <u>ทาน</u> <u>เกิน</u> <u>โซ</u> <u>เซ</u>
๕. <u>นก</u> <u>ตัว</u> <u>นั้น</u> <u>บิน</u> <u>สูง</u>	๖. <u>จระเข้</u> <u>หนูน</u> <u>เรอ</u> <u>ล้ม</u>
๗. <u>หมา</u> <u>บ้า</u> <u>กัด</u> <u>เด็ก</u> <u>ชน</u>	๘. <u>นาย</u> <u>ก็</u> <u>ขี่</u> <u>ม้า</u> <u>เทศ</u>

(ทำตารางตามแบบฝึกหัดที่ ๑๓ บทที่ ๕)

๔๖

แบบฝึกหัดที่ ๑๖

ให้นักเรียนแต่งประโยคใช้ คำ กริยาต่อไปนี้ คำละประโยค
อย่าใช้ ประธาน หรือ กรรม ซ้ำ กัน.

ตี	ค่อย	รัก	เกลียด
ขยับ	เปิด	คุม	กิน
เล่น	เลือน	บง	ทอด
หุง	ต้ม	จิก	จัก
รัก	เกาะ	เกาะ	ลัก

แบบฝึกหัดที่ ๑๗

ประโยคต่อไปนี้ ถ้าผิด ตรงไหน ให้แก้ หรือ เติม ลงเส้นให้ถูก.

๑. หมา คน ไล่	๒. คน ข้าว
๓. ทำ นก รัง	๔. ม้า หญ้า
๕. ตี ก่อ ตี ครู ศิษย์	๖. ม้า กิน
๗. ม้า คำ เร็ว วิ่ง	๘. เกาะ ปลิง ควาย
๙. คันไม้ ไค่น ผุ	๑๐. นก ทำ เล็ก ใหญ่ รัง

790

